

خبر N E W S

طبقه متوسط و سونامی هوش مصنوعی

سونامی هوش مصنوعی که با شتابی بی‌سابقه در حال دگرگون کردن اقتصاد جهانی است، بیش از همه بازار کار و به‌ویژه طبقه متوسط و نسل جوان را در معرض آسیب قرار داده است. رئیس صندوق بین‌المللی پول هشدار داده که این تحول فناورانه، اگر بدون چارچوب‌های تنظیم‌گرانه و سیاست‌های حمایتی پیش برود، می‌تواند نابرابری را تعمیق کند و دسترسی به مشاغل باثبات را دشوارتر سازد.

کریستالینا جورجیوا، رئیس صندوق بین‌المللی پول، در مجمع جهانی اقتصاد در داووس گفت تحقیقات این نهاد نشان می‌دهد حدود ۶۰ درصد مشاغل در اقتصادهای پیشرفته تحت تأثیر هوش مصنوعی قرار خواهند گرفت. به گفته او، این تأثیر الزاماً به معنای نابودی کامل همه این مشاغل نیست، اما بخش قابل توجهی از آنها یا حذف می‌شوند یا به‌شدت متحول خواهند شد. جورجیوا این روند را «سونامی‌ای» توصیف کرد که بازار کار را هدف قرار داده و تأکید کرد جوانان، به‌عنوان تازه‌واردان بازار کار، بیشترین فشار را متحمل خواهند شد.

بر اساس ارزیابی صندوق بین‌المللی پول، در سطح جهانی حدود ۴۰ درصد مشاغل در معرض تأثیر مستقیم هوش مصنوعی هستند، اما شدت این اثر در اقتصادهای پیشرفته به‌مراتب بیشتر است. جورجیوا توضیح داد که تاکنون در کشورهای ثروتمند، از هر ۱۰ شغل، یک شغل با کمک هوش مصنوعی «پهلود» یافته و این امر به افزایش بهره‌وری و حتی رشد دستمزدها انجامیده است. با این حال، روی دیگر این سکه، حذف تدریجی وظایفی است که معمولاً در مشاغل سطح پایین و ورودی انجام می‌شود؛ همان مشاغلی که دروازه ورود جوانان به بازار کار به‌شمار می‌آیند. او هشدار داد حذف این وظایف، مسیر شغلی نسل جوان را ناهموارتر می‌کند و فشار رقابتی را بر کسانی که شغلشان مستقیماً جایگزین نشده نیز افزایش می‌دهد. به گفته جورجیوا، اگر کارگران نتوانند از هوش مصنوعی برای افزایش بهره‌وری خود استفاده کنند، دستمزد واقعی آنها در معرض کاهش قرار می‌گیرد. «در چنین شرایطی، طبقه متوسط ناگزیر آسیب خواهد دید.»

نگرانی اصلی رئیس صندوق بین‌المللی پول، سرعت بالای توسعه هوش مصنوعی در مقایسه با کندی سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری است. او گفت جهان هنوز نمی‌داند چگونه باید این فناوری را ایمن، فراگیر و منصفانه مدیریت کند. به گفته او، هوش مصنوعی واقعی است و بسیار سریع‌تر از انتظار، ساختار اقتصاد و بازار کار را دگرگون می‌کند.

این هشدارها در حالی مطرح می‌شود که در حاشیه اجلاس داووس، بحث درباره مزایا و مخاطرات هوش مصنوعی به یکی از محورهای اصلی گفت‌وگوها تبدیل شده است. کریستی هافمن، دبیرکل اتحادیه جهانی UNI، گفت فرض غالب در استفاده تجاری از هوش مصنوعی افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌هاست؛ رویکردی که در عمل می‌تواند به حذف مشاغل بینجامد. او خواستار مدیریت فعال این گذار و توزیع عادلانه منافع بهره‌وری در سراسر اقتصاد شد و تأکید کرد کارگران نباید از این فرآیند کنار گذاشته شوند.

حمیدرضاعلی‌نیا

روزنامه نگار

• عکس: فاطمه عابدی - مهر

بحران اجتماعی کودکان در دنیای دیجیتال

کودکان امروز، با دنیای دیجیتال بزرگ می‌شوند. بیش از دو ساعت وقت روزانه خود را پای صفحه‌نمایش می‌گذرانند و این تغییرات به سرعت مهارت‌های انسانی و اجتماعی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد

در یک روز عادی در بریتانیا، اکثریت قریب به اتفاق کودکان دو ساله بیش از دو ساعت در برابر صفحه‌نمایش می‌نشینند و نزدیک به ۴۰ درصد از خردسالان سه تا پنج ساله با شبکه‌های اجتماعی در تعامل هستند. داده‌هایی که تازه منتشر شده، رنگ هشداری بلند برای والدین، معلمان و سیاست‌گذاران است: کودکانی که زمان طولانی را پای دستگاه‌ها می‌گذرانند، نه‌تنها دایره‌واژگان محدودتری دارند، بلکه احتمال بروز مشکلات عاطفی و رفتاری در آنها دو برابر بیشتر است. در کلاس‌های پیش‌دستانی، معلمان با کودکان چهار ساله‌ای روبه‌رو می‌شوند که نمی‌توانند آرام بنشینند، مدار را نگه دارند یا جمله‌ای بیش از چهار کلمه بسازند. این وضعیت، بازتابی از دنیای دیجیتال است که کودکان از همان سال‌های اولیه با آن بزرگ می‌شوند و مهارت‌های پایه‌ای انسان بودن را به چالش می‌کشد: خلاقیت، حل مسئله، ارتباط و همکاری. با انتشار گزارش‌های جدید، دولت بریتانیا در حال بازنگری در دستورالعمل‌های استفاده از صفحه‌نمایش برای خردسالان است. پژوهشگران هشدار می‌دهند که این بحران فقط محدود به کودکان نیست و تأثیرات آن بر والدین و جامعه گسترده‌تر است. این سوال مطرح می‌شود که آیا زمان آن نرسیده که رابطه انسان و صفحه‌نمایش را دوباره بازتعریف کنیم، پیش از آنکه مهارت‌های بنیادین نسل آینده از دست برود.

کودکان و چالش صفحه‌نمایش

در مدرسه ابتدایی استوک در کانتربری، تصویر کودکان چهار ساله‌ای که تازه وارد کلاس‌های ابتدایی شده‌اند،

کرده‌اند، اما در این فرایند بخش بزرگی از مهارت‌های انسانی‌شان را از دست می‌دهند و اگر این مهارت‌ها در دوران خردسالی شکل نگیرد، بعدها نیز بازیابی نخواهند شد.»

دستورالعمل‌های جدید دولت

اوایل این ماه، دولت بریتانیا اعلام کرد که در ماه آوریل، دستورالعمل‌های جدیدی در خصوص استفاده از صفحه‌نمایش برای کودکان زیر پنج سال صادر خواهد شد. این اقدام پس از انتشار گزارشی انجام شد که به سفارش دولت تهیه شده بود و نشان می‌داد ۹۸ درصد کودکان دو ساله در یک روز معمولی بیش از دو ساعت به تماشای صفحه‌نمایش می‌پردازند. نتایج این گزارش هشداردهنده بود: کودکانی که حدود پنج ساعت در روز پای صفحه‌نمایش می‌گذرانند، در مقایسه با همسالانی که کمترین زمان را صرف می‌کنند، دایره لغات محدودتری دارند و دو برابر بیشتر در معرض علائم مشکلات عاطفی و رفتاری هستند.

پاسکو فیرون، استاد آسیب‌شناسی روانی رشدی در دانشگاه کالج لندن و مدیر مطالعه کودکان دهه ۲۰۲۰، می‌گوید: «این روند مدت‌هاست ادامه داشته است. نگاهی به مطالعات از ابتدای قرن بیستم تاکنون نشان می‌دهد که زمان استفاده از صفحه‌نمایش به‌طور پیوسته در حال افزایش است.» او تأکید می‌کند که این مسئله تنها مختص کودکان نیست و بر زندگی همه افراد تأثیر می‌گذارد. فیرون ادامه می‌دهد: «داده‌های این مطالعه می‌تواند نقطه شروع مفیدی باشد تا همه ما درباره نحوه استفاده از فناوری تجدیدنظر کنیم؛ شاید

چالش دنیای مدرن

گاهی خانواده‌ها هیچ انتخاب دیگری ندارند و وابستگی به تکنولوژی برای آن‌ها اجتناب‌ناپذیر می‌شود. این مشکل، به‌ویژه برای خانواده‌های کم‌درآمد و شرایط سخت اقتصادی، پیچیده‌تر می‌شود. «پاسکو فیرون»، استاد آسیب‌شناسی روانی رشدی، می‌گوید که این چالش‌ها به هیچ‌وجه به معنای سرزنش والدین نیست. او معتقد است که کودکان خانواده‌های کم‌درآمد بیشتر وقت خود را پای صفحه‌نمایش‌ها می‌گذرانند، زیرا والدین در شرایط دشوار اقتصادی نمی‌توانند منابع و امکانات لازم برای سرگرمی و تعامل غیر دیجیتالی با فرزندان خود را فراهم کنند. این مسئله نه‌تنها بر کیفیت زمان گذراندن والدین با کودکان تأثیر می‌گذارد، بلکه ممکن است باعث از دست رفتن فرصت‌های حیاتی برای رشد اجتماعی، زبانی و شناختی کودک شود. فیرون به این نکته اشاره می‌کند که اگر می‌خواهیم به‌طور مؤثر از والدین حمایت کنیم، باید به آن‌ها توصیه‌های واضحی ارائه دهیم که به شرایط زندگی روزمره‌شان توجه کند. علاوه بر این، کمک‌های اقتصادی به خانواده‌های آسیب‌پذیر می‌تواند به‌عنوان یک راهکار مهم برای کاهش وابستگی به صفحه‌نمایش‌ها و تشویق به فعالیت‌های فیزیکی و اجتماعی کودکان مورد استفاده قرار گیرد.

در نهایت، با وجود چالش‌های اقتصادی و اجتماعی که والدین در دنیای امروز با آن روبه‌رو هستند، نیاز به آگاهی‌بخشی دقیق و ملموس در مورد تأثیرات منفی استفاده زیاد از صفحه‌نمایش‌ها بر رشد کودک، بیش از پیش احساس می‌شود. این آگاهی می‌تواند به والدین کمک کند تا انتخاب‌های بهتری برای رفاه و رشد فرزندانشان انجام دهند، حتی در دنیای دیجیتال مدرن.

اندکی بازنظیم برای همه ضروری باشد.»

این گزارش با تحقیقات تازه‌ای همخوانی دارد که روند دسترسی کودکان خردسال به صفحه‌نمایش را نشان می‌دهد. در اکتبر گذشته، سازمان تحقیقاتی آمریکایی «پیو» دریافت که ۳۸ درصد والدین کودکان زیر دو سال اعلام کرده‌اند فرزندشان با تلفن هوشمند تعامل دارد یا از آن استفاده می‌کند و ۸ درصد کودکان زیر پنج سال صاحب تلفن هوشمند هستند.

در بریتانیا نیز تحقیقات «افکام» نشان داد که در سال ۱۹،۲۰۲۴ درصد کودکان سه تا پنج سال تلفن همراه خود را داشتند و ۳۷ درصد حداقل از یک برنامه رسانه اجتماعی استفاده می‌کردند، رقمی که نسبت به ۲۹ درصد سال ۲۰۲۳ افزایش یافته است. این ارقام حمایت از روند افزایشی دسترسی به فناوری دیجیتال در سنین خردسالی دارد و لزوم بازنگری در سیاست‌ها و آموزش والدین را بیش از پیش نمایان می‌کند.

ممنوعیت رسانه‌های اجتماعی

محافظه‌کاران بریتانیا اخیراً متعهد شده‌اند که از استرالیا پیروی کرده و دسترسی افراد زیر ۱۶ سال به رسانه‌های اجتماعی را محدود کنند. دولت بریتانیا نیز اعلام کرده است که امکان اجرای چنین اقدامی را بررسی خواهد کرد، هرچند هنوز جزئیات عملیاتی مشخص نشده است. این سیاست پیشنهادی در حالی مطرح می‌شود که داده‌های علمی درباره تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر کودکان خردسال بسیار محدود است. برخلاف نوجوانان، مطالعات کمی وجود دارد که نشان دهد استفاده از شبکه‌های اجتماعی چگونه می‌تواند رشد شناختی، اجتماعی یا عاطفی کودکان زیر پنج سال را تحت تأثیر قرار دهد. با این حال، خطرات آنالین برای خردسالان واقعی و ملموس است. گزارش نوامبر سال گذشته سازمان خیریه NSPCC نشان داد که جرایم مربوط به آزار و اذیت آنالین به بالاترین حد خود رسیده و کوچک‌ترین قربانی تنها چهار سال سن داشته است. این آمار هشداردهنده، ضرورت تدابیر حفاظتی و آموزش والدین را آشکار می‌کند.

در کنار تهدیدات مستقیم، مطالعات علمی نیز روند نگران‌کننده‌ای را نشان می‌دهند. برای نمونه، پژوهشی در نیوزیلند در سال ۲۰۲۵ دریافت که کودکانی که در سنین چهار تا هشت سالگی بیش از ۹۰ دقیقه تلویزیون تماشا کرده‌اند، مهارت‌های زبانی، ارتباطی و توان محاسباتی پایین‌تری نسبت به همسالان خود داشته‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که نه‌تنها محتوای آنالین بلکه میزان زمان صرف شده پای صفحه نمایش، اثرات ملموسی بر رشد شناختی و اجتماعی کودکان خردسال دارد و نیاز به سیاست‌گذاری دقیق و آگاهی‌بخشی والدین را برجسته می‌کند.

آمادگی کودکان برای مدرسه

مؤسسه KindredSquared، که در زمینه آموزش و توسعه کودکان در سال‌های اولیه فعالیت می‌کند، اخیراً گزارش مهمی در مورد آمادگی کودکان برای شروع مدرسه منتشر کرده است. این گزارش نشان داد بیش از نیمی از معلمان معتقدند که زمان زیاد گذراندن پای صفحه‌نمایش، چه توسط کودکان و چه والدین آن‌ها، بزرگ‌ترین عامل نبود آمادگی کودک برای مدرسه است. «فلیسیتی گیلسپی»، مدیرعامل KindredSquared، به‌وضوح اعلام کرده که «ما می‌دانیم که زمان پای صفحه‌نمایش یک مشکل است.» این نگرانی‌ها به‌ویژه در زمینه رشد مهارت‌های پایه‌ای مانند استفاده صحیح از کتاب‌ها مشهود است. امسال، معلمان ابتدایی گزارش دادند که ۲۸ درصد از کودکان قادر به استفاده صحیح از کتاب‌ها نیستند و آن‌ها صفحات کتاب را مانند یک دستگاه الکترونیکی لمس و جابجا می‌کنند.

گیلسپی همچنین به تأثیر منفی زمان طولانی در استفاده از صفحه‌نمایش بر یادگیری زبان اشاره کرد. او توضیح داد که رشد زبان در نوزادان به‌ویژه از طریق تعامل متقابل با بزرگسالان انجام می‌شود. این تعاملات اولیه، مانند تولید صدا توسط کودک و لبخند والدین، مغز کودک را تحریک می‌کند. از صفر تا دو سالگی که مغز کودک سریع‌ترین رشد خود را تجربه می‌کند، هرچه زودتر کودکان در معرض صفحه‌نمایش قرار گیرند، بیشتر از این نوع تعاملات محروم می‌شوند و این می‌تواند تأثیرات منفی بر توسعه زبان و ارتباطات داشته باشد.

گیلسپی تأکید کرد که سال‌های اولیه «پایه و اساس هر چیزی است که در ادامه می‌آید» و افزود که والدین نیاز به اطلاعات دقیق و راهنمایی‌های روشن دارند تا از تأثیرات منفی زمان صفحه‌نمایش آگاه شوند و در راستای رفاه کودک قدم بردارند.